

KIBRISLI ÂŞIK KENZÎ'NİN BAŞKA DESTANLARI

HARİD FEDAİ*

İstanbul'daki bir cönkte,¹ başkalarının yanısıra, Sultan II. Mahmud döneminin ünlü halk şairlerinden Kıbrıslı Âşık Kenzî'ye ait bol miktarda şiirle 9 adet destan bulunmaktadır. Adı anılan destanlar cönkte şöyle sıralanır:

1. Dasitan-1 Atina
2. Dasitan-1 Baltepe
3. Dasitan-1 Rasim Paşa
4. Dasitan-1 Sül
5. Dasitan-1 Pizeren-Kalkandelen
6. Dasitan-1 Mesolong
7. Dasitan-1 Atina
8. Dasitan-1 Asakir-i Mansure
9. Dasitan-1 Kıbrıs

Bunları birer birer ele alalım:

1. Dasitan-1 Atina: Mora isyanıyla (H. 1242) ilgili çıkan savaş üzerine yazılmış olup, daha önce yayımlanmıştır.²

Birinci metinle karşılaştırıldığında nüsha farkları dışında bir ayrılık göstermez.

2. Dasitan-1 Baltepe: Kalkandelen Kaymakamı Abdurrahman Rasim Paşa'nın Prizren'e yakın Şar yaylasında bu adla anılan sarayını konu edinir. Bu görkemli sarayın duvarları o denli kalındır ki, Van'ın hisarı, yanında kasnak kalır. (2. dördlük) Büyüklüğü karşısında ise içine giren insan kendisini kaybeder. (8. dördlük)

* Lefke Üniversitesi, Araştırma Merkezi.

¹ *Türkçe Cönk*, Eski Belediye Kütüphanesi, Yeni Bağışlar, No. K. 402, 192 yaprak.

² Harid Fedai, "Kıbrıslı Âşık Kenzî'nin Destanları", *Tebliğler*, Selçuk Üniversitesi, 11-12 Ekim 1988, s. 103-128.

Destanın sonlarına doğru Rasim Paşa için dua ve övgüler yer alır. Zaten Kenzi Rasim Paşa ailesine çok bağlıdır ve haklarında epey methiyeler yazmıştır.³

11'li hece ölçüsüyle yazılmış destan 27 dördlüktür. (Ek-1)

3. Dasitan-ı Rasim Paşa: Bir önceki destanda adı geçen kişiye övgü niteliğindedir.

11'li ile söylenen destanın dördlük sayısı 7'dir. (Ek-2)

4. Dasitan-ı Sül: Kalkandelen'de Arnavut asıllı bir yiğidi anlatır. Adı Süleyman olduğu halde O'nu "Sül" diye bilirler. Yiğitliğini görüp O'nun elinden tutan yine Rasim Paşa'dır. (2. dördlük) Adına türkü bile yakılmıştır. (Son dördlük)

11'li destan 12 dördlükten oluşmuştur. (Ek-3)

Destan şöyle başlar:

Kalkandelen içre bir yiğit gördüm
 Amma yiğitlerin pehlivanı Sül
 Nevbet odasından silahdar oldu
 Mertlik ile aldı bu meydanı Sül

5. Dasitan-ı Pizeren-Kalkandelen: Destan, birinci kente yergi, ikincisine övgü niteliğindedir. Prizren kenti güzel ama yöneticileri, halkı, Kenzi'nin gözünde, dünyanın en berbat insanlarıdır. Şâirimiz onlar için oldukça ağır, yerici bir dil kullanır.

Destanın ilk dördlüğü şöyledir:

Pizeren şehrine uğradı yolum
 Şehri güzel amma insanı fena
 Bir diyarda olmaz andeki zulûm
 Dide-i ibretle kıldım temaşa

Bir dördlüğünde ise şunlar var:

Ben gördüm Piz'ren'i gezdim her yanı
 Münafık insanı mir-i miranı
 Ehl-i din düşmanı din kalpazanı
 Gerek Mahmud gerek Emin hakeza

(24. dördlük)

³ Harid Fedai, *Kıbrıslı Âşık Kenzi Divanı*, K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, No. 12, 1989, s. 48-51, 53, 55, 57, 59 vb.

11'li destan 29 dörtlüktür. (Ek-4)

6. Dasitan-ı Mesolong: Mora isyanıyla (H. 1241) ilgili çıkan savaş üzerine yazılmış ikinci destandır.⁴

Her iki metni karşılaştırdığımızda, nüsha farkları bir yana, ikincisinde 2 dörtlük fazla olduğu görülür. Birinci metine göre;

- i. 16-17. dörtlükler arasında olan, ve
- ii. sondan bir önce yer alan dörtlükler şunlardır:

Âkil vezir Hüsrev Baba uludur
Nice cengler görmüş kadim tuğludur
İbrahim Paşa Mısır Sultanı oğludur
Hezar cengde ol kahrıman göründü

Mesolong cengini eyledim tabir
Atinada oldum bu cenge habir
Mühr-dar Mahmud Ağa eyledi takrir
Vasf etdim muhtasar, evzan göründü

Aktarılan dörtlüklerin ikincisinden öğrendiğimize göre, bilinenin aksine, Kenzi Mesolong savaşına bizzat katılmamış ve Mühürdar Mahmud Ağa'nın anlattıklarına göre destandını düzmüştür. Söylediğine bakılırsa cengin haberini de Atina'da bulunduğu sırada almış.

11'li destan 31 dörtlüktür.

7. Dasitan-ı Atina: Kenzi'nin Atina savaşını (1242) anlatan 2., Mora ihtilali ile ilgili olarak da yazdığı 3. destandır.⁵

Eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında, nüsha farkları bir yana, aralarında başka bir aykırılık olmadığı görülür.

11'li destan 34 dörtlüktür.

8. Dasitan-ı Asakir-i Mansure: Destan, adından da anlaşılacağı gibi, Sultan II Mahmud döneminde kurulan yeni orduyu konu edinir, ona övgü dolu dizeler içerir. Padişaha "sirâc-ı İslam" nitimini yakıştırır, bu işleri O'nun hep din uğrunda yaptığını söyler. (1. dörtlük)

Pervasız Kenzî'den böyle bir destand yazması hiç de beklenen birşey değildi. Bilindiği gibi bu ordu, kaldırılan Yeniçeri ocağının yerine kurulmuş, 1826 "Vak'ay-ı Hayriyye"nin hemen sonrasında Bektaşî tekkeleri

⁴ Harid Fedai, a.g.m.

⁵ Harid Fedai, a.g.m.

kapatılmış, Bektaşilerden koğuşturulanlar, sürülenler, hattâ idam edilenler olmuştur. Bu nedenle Kenzî'deki bazı kötümser dizelerden, hiç olmazsa, bir bölümünün bu olaydan kaynaklandığına inanıyoruz.⁶

Son dörtlüğe bakıldığında, Bektaşilere yapılanlardan dolayı Kenzî'nin yılgınlık gösterip, son çare olarak, Padişahın merhametine sığındığı ve gözden çıkarılmamasını istediği anlaşılır:

Mahzun kalblerimiz şad eyle mesrur
Nâzır ol, bizleri eyleme mehcûr
Livay-ı Mahmudu eyle gel mansûr
Reddeyleme bu Kenzî-i kemteri

11'li destan 28 dörtlüktür. (Ek-5).

9. Desitan-ı Kıbrıs: Kenzî'nin H. 1249 (M. 1833) tarihinde Kıbrıs'ta başgösteren isyanları işleyen ünlü destanı budur. Başka yazımızda bu destanı bir bütün halinde ele aldık ve daha önce yayımlanan metinle onu karşılaştırarak farklı sözcükleri gösterdik; ayrıca metinde geçen olaylar ve kişilerle ilgili açıklamalar yaptık; ve bu vesileyle Osmanlı dönemi Kıbrıs'ında çıkan isyanları özetlemeye çalıştık.⁷

11 hece ölçülü destan, bilinen metinden 2 fazlasıyla 40 dörtlükten oluşmaktadır.

Sonuç: Daha önce yayımlanan 1, 6, 7 ve 9 numaralı olanlar dışında geriye kalan 5 destanın metinlerini bu yazının ekinde sunuyoruz.

Buradaki 9 destana "Dasitan-ı Sergüzeşt" de eklenince Kenzî'ye ait olduğu bilinen destanların sayısı 10'a yükselmiş oluyor.⁸

XIX. yüzyıl coğrafyasında Osmanlı ülkelerinin insan ve mekân mozayigine bu destanlarla yeni renkler katılmaktadır.

Kıbrıslı Âşık Kenzi ile ilgili çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Ekler: 1-5.

⁶ Harid Fedai, *a.g.e.* s. 16.

⁷ Harid Fedai, "Kıbrıs Destanı Üzerine", *Kültür-Sanat Dergisi*, Ocak 1994, sayı 14, s. 14.

⁸ Harid Fedai, *a.g.m.*, dipnot 2.

Ek-1
S. 30-31

Dasitan
“Nazm-1 Evsaf-1 Baltepe”

Baltepe vasfını eyleyem takrir
İcazet var ise canan Efendim
Resm-i kemalatın ideyim tahrir
Söyleyeyim bir bir beyan Efendim

Baltepe didigim bir azim cebel
Rasim Paşa kurdı ande bir temel
Ben bu resme bina görmedim güzel
Halimce çok kıldım devran Efendim

İki kulaç kalın her bir divarı
Yanında kasnakdır Vanın hıсарı
Bütün kesmiş almış boğazı Şarı
Kuş uçurmaz hiçbir yandan Efendim

O Şar yaylasına gögsini germiş
Bir etegin Piz'ren semtine sermiş
Özin hakka yüzün kibleye vermiş
Olmış nigh-banı her yan Efendim

Bir taraftan Yârân Baba Yâr-ı Ğâr
Sersem Ali Baba¹ karşıdan bakar
Çevre yanın bekler evliyalar var
Biri Koyun Baba Sultan Efendim

Piz'ren aşağında Debre sağında
Foçanın solunda Şar ayağında
Kırçova üstüvar at oynağında
Zelina Sarakin yeksan Efendim

Gerek Üsküb olsun gerekse Uhri
Pay-ı tahtındadır heb caddeleri
Her canibe açmış ol hüma per'i
Seddoldı her yane bu kân Efendim

¹ Ali Baba'dan sonra gelen “Sultan” adı çıkarılmıştır.

Bir meserret-gâhdır bulunmaz eşi
 Bab-ı kebir pud, Rum, Horasan işi
 Âhir sarayına girse bir kişi
 Gayb ider kendüyi olan Efendim

Bir köşk gördüm Yaran Babadan yana
 Koyun Baba semti köşkin pek ra'na
 Her ihvane bir köşk eyledin bina
 Kim bulunmaz kusur, noksan Efendim

10 Şar canibin kesmiş beş altı kulle

Her birisi benzer bir azim file
 Göz açmışlar ejder gibi cebele
 Olmuşlar rûz u şeb derban Efendim

Bütün taşdan yeri yurdu vatanı
 İki kat sur çevrilmiştir bedeni
 Hem içinde binar sarnıç mahzeni
 Derunında âb-ı revan Efendim

Kasr-ı hasse çıktım ben gele gele
 Şaşırdım aklımı görünce hele
 Kasr-ı Kayser anın yanında kule
 Hiç bulunmaz buna akran Efendim

Çar kûşe müzeyyen musanna gayet
 Tahtani fevkani tekmil-i san'at
 Nakş olmuş içinde her bir vilayet
 Heb aynıyle olur seyran Efendim

Altı üsti girift her bir makamı
 İçinde çeşmesi yanar hammamı
 Hiçbir yeri hali degil encamı
 Az yerde çok bina iskân Efendim

15 Bu resmi sen kendin buldun serapa
 Kalkandelen şehrin eyledin ihya
 Rasim olduğunu eyledin icra
 Tahsin itdi sana çok can Efendim

Bir makam buldun kim zarifden zarif
 Âbı gayet güzel hevası latif
 Bir behane yok ki kulb taka ârif
 Bi-kusur mükemmel eyvan Efendim

Böyle köşk görmedim bir yerde hurrem
 Bütün kâgir² bina Horasan muhkem
 Bakdıkça bakayım der beni âdem
 Değil bu, bünyad-ı insan Efendim

Bir taraftan açmış şeb-bû sünbüller
 Bir taraftan lale şakayık güller
 Her taraftan feryad ider bülbüller
 Çar etrafı bağ ü bostan Efendim

Bir bina kurdun ki yok emsal olur
 Rûz-i haşre kadar bu şan anılır
 Kalkandelen üzre apuşmuş turır
 Dem çeker manend-i arslan Efendim

20 Can idersin devlet yolında ihda
 Da im du acındır fakir fıkara
 Sayende kedersiz mesrûr heb re'ya³
 Ülkenden ayrılan pişman Efendim

Seyr itmedim sen veş bir hub-meşrebi
 Gördim kemalatın kıldım acebi
 Dağ başında Halil İbrahim gibi
 Gördim kesdin iki kurban Efendim

Bir ersin kim basar yok ayağına
 Gam keder virmesün Hakk ocağına
 Sen nesl-i Âsafın her parmağına
 Bir mühr-i sadaret şayan Efendim

Dem-be-dem ömrile olasın mezid
 Kahr olsun sizlere kem bakan Yezid
 Heb cihan bağından olsun na-be-did
 Sana egri nazar kılan Efendim

Efendimsin rûz-ı hisab olunca
 Mehdinden dil çekmem harab olunca
 Ruhım ğayıb tenim türab olunca
 Bırakmam destimden dâmân Efendim

² Doğrusu: Kâgir

³ Doğrusu: re'aya

25 Bana durmak olmaz şahım ba'de'l-yevm
Zira gözlerime girmez oldu nevm
Bilmem ayık mıyem bilmem ser-hoşem
Gezerim manend-i sekran Efendim

Ben za'im-i aşkım berat isterim
Ol vatana pek seyyahat isterim
Sayende binmege bir at isterim
Ya necdî ola ya küheylan Efendim

27 Kainat durdıkça durağın olsun
Nuh felek atlastan otağın olsun
Âlemde bir şâir çerağın olsun
Eyle bu Kenziye ihsan Efendim

Ek-2

S. 31-32

Dasitan

“Meth-i Râsim Paşa”

Keremin var olsun devletin daim
Şad itdin bu kalb-i mahzunı tekrar
Ey benim Efendim sevgilü Şahım
Seni de şad itsün Hazret-i Settar

Yine güller gibi zeyn olub güldim
Dil-i mir'atımın jengini sildim
Seyavet madeni olduğın bildim
İnayetde mislin Hayder-i Kerrar.

Hele ben görmedim, ekranın nadir
Vasfın hatm idemez olsa bin şâir
Niyazım budur ki batın u zahir
Gözcün bekçin olsun erenler her bar

Kavm-i münkir Şahım sizi görmesün
Kapansın şol iki gözi görmesün
Dü cihanda ferah yüzi görmesün
Lutf u ihsanını idenler inkâr

Bi-kusur yaratmış sen zatı Hallak
 Meyanın heft iklim, sıfatın uçmak
 Güneş cemalini görmege müştak
 Mihr ü meh devr ider her leyl ü nehar

Ebleh fehm idemez raz-ı nihanın
 Verir ibn-i vezir kân-ı vefanın
 Ne bilsün kıymetin Râsim Paşanın
 Her bir taharetsiz Haricî murdar

Her fen sana dad-ı Hakk degil, nedir
 Mehdinde Kenzinin lisanı bedir
 Her günün ıyd olsun her şebın kadir
 Düşmanın tar ü mar olsun, yeri dar

Ek-3
 S. 32-33

Desitan
 “Dasitan-ı Sül”

Kalkandelen içre bir yigit gördüm
 Amma yigitlerin pehlivanı ül
 Nevbet odasından silahdar oldu
 Merdlik ile aldı bu meydanı ül

Abdurrahman Paşa sever merdleri
 Merdligini gördi çekdi ileri
 Pizern gavğasında var çok hüneri
 Ol zaman bildiler kahrımanı ül

Ol fütuhat oldu anın yüzinden
 Dönmez aduların toksan yüzünden
 Yaralandı kanlar dökdi dizinden
 Efendi yolında dökdi kanı Sül

Yaralandı gine geri dönmedi
 Düşmanı bozmadan nârı sönmedi
 Ol zaman erligin kim begenmedi
 Parmak ısırıldı heb pir, civanı Sül

Abdurrahman Paşa bendesi ol can
Kefelik içinde yok ana akran
Gerçi anın Türkçe adı Süleyman
Lakin Arnabudça nam ü şanı Sül

Gerçi Arnabuddan meşhur er çıkar
Nefsine bahadır dilaver çıkar
Amma bunun gibi binde bir çıkar
Taş diker merdlikde her zamanı Sül

Hem sadıkdır kande çekersen gelür
Doğrudur, sen sanma fitnelik bilür
Efendi uğrına can feda kılur
Böyle bir silahdar sad kanı Sül

Bir ocaktır eksik değil er müdam
Gazi Receb Paşa vaktinde İslam
İslam Ağa gibi er gelmez tamam
Şimdi yerin tutub geçdi anı Sül

Efendi hakkında akşi düş görmez
Fıkara isyanın üç dört beş görmez
Bir kimseden rişvet alub iş görmez
Hezar def'a oldı imtihanı Sül

Efendim emr itdi gitdi sefere
Bir kahrıman görsün Mosko kefere
Başbuğ oldı ol merd bunca nefere
Ağay-ı zi-şandır bi-gümanı Sül

Huda ol şeh-baze virümüye keder
Sağ esen gelmesi olsun müyesser
Zira daireden gerekdir ol er
Hakk erenler olsun hıfza canı Sül

Merdliğine söz yok kim aşikârdır
Arnabudça dahi türkisi vardır
Kenziden muhtasar bir yadigârdır
Söylensün dillerde dasitanı Sül

Ek-4
S. 39-41

Dasitan
“Nazm-ı Der Zemm-i Halk-ı Pizeren”
“Meth-i Hânedân-ı ve El-Gâzî Receb Paşa”

Pizeren şehrine uğradı yolum
Şehri güzel amma insanı fena
Bir diyarda olmaz andeki zulum
Dide-i ibretle kıldım temaşa

Halkın¹ bir haberi olmaz andane
Bütün fitne mekânları meyhane
Küçük büyük heb düşmüşler oğlane
Zenaneları kalmış meydande hayfa

Sözde âşık-cuyız diyüb şekerler
Cife tarlasına hıyar ekerler
Birbirinin evladların si....ler
Kavm-ı Lûtî olmuş anlar ser-a-pa

İçlerinde bir şeyh Ahmed var sadık
Kamu ibn-i Yezid müzahir münafık
Zabitleri dersen alçak bulaşık
Yani anlar sözüm yabane paşa

5 Sanki mir-i miran iki karındaş
Başlarına yağsun her birinin taş
Hanedan düşmanı ol iki kallaş
Lanet oku canlarına daima

Birisi Emindir birisi Mahmud
Birisi Kıbtidir birisi Yehud
Birisi Fir'avndır birisi Nemrud
İkisin birden ğark itsün Huda

Emin didikleri bir sarı mesek
Bok çehreli şişko bir kel kerkenes
İbne kıyafetlü çal-kazan teres
Cengi kahbe gibi kesb-i kahkaha

¹ Metinde: Halkının

Mahmud didikleri fitne hiyle-kâr
Her bir dürlü illet mevcut ande var
Pür-zevk cenabet murdar
Ol kadar bok yir kim olmuş mülemma

Emin mavi gözli bed sözli mel'un
Küp karınlı harar götli bir mağbun
Deve dişli eşek kulaklı maymun
Hülsa yürüyüşli hınzır bed-sada

- 10 Mahmud didigimiz bir çapkın eşek
Her havada oynar aynı bir şebek
İblis-i telbisdir halis ol köçek
Nefs ile olmuştur âlemde rüsva

Anları ol halde gördüm sıvışdım
Şardan aşub Kalkandelene düşdim
Receb Paşa hanesine yetişdim
Gördüm hanedanlık ol yerde icra

Şehr-i Kalkandelen bir hoşça makam
Abdurrahman Paşa ande Kaymakam
Alaya ednaya itmede ikram
Mislin görmüş değil dide-i dünya

Namı Rasim, ismi Abdurrahmandır
Vezir ibn-i vezir hem hanedandır
Ne kadar medh itsem medhe şayandır
Kim hanedan içre yok ana hem-ta

Bunlar da hayatda dört karındaştır
Abdurrahman Paşa cümleye başdır
Anların her biri merd-i serdaştır
Dinle şimdi birbir vâsf idem sana:

- 15 Evvel Abdurahman Râsim Paşadır
Sayesinde çok viranlar ihyadır
Bünyad-ı Baltepe bir temaşadır.
Heb kendi icadı resmi ser-a-pa

Ali Hıfzi Paşa pes gazanferdir
Genç yaşından beru kârı seferdir
Hem gazidir mutlak er oğlu erdir
Cengin ben görmekle kıldım temaşa.

Öyle merd görmemiş çeşm-i kâinat
 Ditredir adayı cenge sürse at
 Ne semte yüz tutdı hasmı oldu mat
 Kirçova merdudin dahi kıldı lâ

Hasan Paşa rind ü merd-i mükemmel
 Bi-kusur yaratmış anı Lemyezel
 Her vechile dilber-i hulkı bi-bedel
 Kef-i cudı anın bir mevc-i derya

Fıkaraya daim siyanet eyler
 Kırk beş tarihinde oldu bir keder
 Yanub kül olmuşken Üsküb ser-a-ser
 Yeniden eyledi ol şehri ihya

20 Celaledin Beg bir tıfıl ihvandır
 Ahir evladıdır nesl-i arslandır
 Büyüsin de seyr it ne kahrımandır
 Anın da revîşi özge bir eda

Ali Begdir duhterinin veladı
 Huda virmiş ana çok istidadı
 Mustafa Beg Adurrahman evladı
 Hem Receb Beg ruh-ı Râsim mesela

Mehemmed Beg ile hem Hüseyin Beg
 Kaldı Veli Begden âsâr-ı melek
 Gam keder görmesün bunlar haşre dek
 Şad olsunlar ya Rabb her subh u mesa

Ğayrı begler hezar yanında kem-ter
 Meger Receb Paşa ocağı Hayder
 Pizeren konağ'na benzemez bu yer
 Kalkandelendedir sırr-ı evliya

Ben gördim Piz'reni gezdim her yanı
 Münafık insanı mir-i miranı
 Ehl-i dil düşmanı din kalpazanı
 Gerek Mahmud gerek Emin hekeza

25 Anlar daim boşdır döle bilmezler
 Receb Paşa sırrın bula bilmezler
 Taşağının kılı ola bilmezler
 Abdurrahman Rasim Paşanın hâlâ

Bazı echel görür beni mar sanur
 Sağır gibi gezer bir hımar sanur
 Dünyadan bi-haber bi-esrar sanur
 Bilmez ki her bir sır gönlimde ihfa

Kande vardır Receb Paşa gibi merd
 Gelürdi payına nice eyl-i derd
 Hılaf söyler isem olayım na-merd
 Anın yerin Râsim tutdı bi-riya

Doğrusı mümkiye boyun egemen
 Yenir lokmasından asla yeyemem
 Tahkikin söylerim hılaf diyemem
 Yalancıya lanet vardır ehibba

Sana canlar feda Abdurrahmanım
 Bağında bülbül-i nağme-feşanım
 Seni yüz yıl medh eylesem hayranım
 Benim ol şâir-i Kenz-i lâ-yefnâ

Pâk ü bi-pervâ

Ek-5

S. 56-57

Dasitan

“Meth-i Asâkir-i Mansûre”

Gazi Sultan Mahmud sirac-ı islam
 Da'im Hazret-i Hakk ola yaveri
 Hizmet-i din için itdi ihtimam
 Tefvik-i Subhani olsun rehberi

Leyl ü nehar say eyledi bu dine
 Nizam virmek için ruy-i zemine
 İntikam kasd idüb hayin-i dine
 Buldı belaların onlar her biri

İndi tali'ine burc-ı hidayet
İrişdi şübhesiz avn u inayet
Küffarın başına kopdu kıyamet
Dilerim cehennem olsun yerleri

Hakk Te'ala ömrin eyleye müzdad
Sayesinde olsun dostları dil-şad
Asker-i Mansur eyledi icad
Koydı din yolına can ile seri

5 Sadr-ı a'zâm Selim Mehemed Paşa
Gelmemiş naziri cihane haşa
Bi'l-ittifak itdi tertib ü inşa
Oldı cümle vüzeranın serveri

Ser-i asker Paşadır cümleye serdar
İdare itmege askeri her bar
Oldı her beldede askeri ızhar
Piyade süvari tutdı her yeri

Mücahidîn cümle olmuşlar hazır
Me'kulat memlûsat cümlesi facir
Bir muhtemet âdem olındı nazır
Ruyetda ruz u şeb her umurları

Bunca mesalihin itmede tanzim
Devlet itmiş ana umurun teslim¹
Dem-be-dem cihade itmekde talim
Binbaşılar bu cihanın ejderi

Sağ kol ağaları cümle bahadır
Sol kol ağaların emsali nadir
Olmışlar her biri yek pare hazır
Nümayandır şecaatde her biri

10 Her biri bir gûna sahib şecaat
Bakılmaz yüzine cümle pür heybet
Görince² küffare gelür nadamet
Cihanın arslanı her dilaveri

¹ Metinde: tazim

² Metinde: Görinince

Her birleri benzer Rüstem-i Zale
 Talim-i cihatde irmiş kemale
 Âlem tahsin ider bu hüsn-i hale
 Şir-i jiyan gibi yüzbaşları

Şad u handan nev-reside bahadır
 Rûy-i zemin üzre emsali nadir
 Acele din olmuş kazaya hazır
 Cümle nev-civandır mülazimleri

Kahrıman selabet kamet-i Tuba
 İderler devlete sadakat icra
 Livay-ı Mansurı elinde hâlâ
 Vasfe şayestedir sancakdarları

Çavışların misli gelmez cihane
 Yed-i kader asla hizmetinde bahane
 Dönerler rûz u şeb misl-i pervane
 Hıfz eylemek için bunca leşkeri.

Kâtib Efendiler erbab-ı irfan
 Fenn-i kitabetde Eflâtun akran
 Saklasın hatadan cümlesin Yazdan
 Yedlerinde masrufatın defteri

15 İmam efendiler hâfız-ı Kur'an
 Talim-i ilm ider askere her an
 Hin-i cengde idüb evrad-ı zeban
 Sure-i Feth olur kıraatleri

Kimi şebab kimi nev-reste mahbub
 Askerin içinde cümlesi merğub
 Neferatı talim itmede mansub
 Güzidedir cümle onbaşları

Neferat dem-be dem talim itmede
 Zabitan cihadı tefhim itmede
 Hamen âciz olur terkim itmede
 Rızay-ı Bârîdir her bir işleri

Tırampetacılar cümle nev-civan
Her biri nev-reste afet-i devran
Askerin önince olurlar³ revası
Reşk ider rahne-verd-i ahmerî

- 20 Çalınur tabl-ı ceng ney ile zurna
Taburlar dizilür katar-ı turna
Kırmızı fes mavi püskül ser-a-pa
Başka bir urur tırampeteleri

Tabur müncar derler iki dilaver
Baltacılar ile yürür beraber
Birbirine arz-ı mahabbet ider
Ber-duş eylemişdir gürz ü şeşberi

İçlerinden biri olsa na-mizac
Der-akab iderler derdine ilac
Ta subha dek yanar kandil-i sirac
Hekim hazır olmuş heb tabibleri

Cerrahlar her daim hazır yanınca
Timare memurdur rûz u şeb hâlâ
Yaralansa biri bay ile geda
İrince kazaya ba emr-i Bârî

Süvarinin kamu sıkı der-meyan
Sahib-i mahabbetdir misli Kahrıman
Ceng içre virmezler aduya aman
Kan döker nize-i can ü tenleri

- 25 Göç borusı yanlarınca çalınur
Din düşmanlarının bağı delinur
Türk Tatar Kazak başka bulunur
Bulınmaz ol demde hiç kararları.

Sipahi subaşı bunca neferam
Müretteb asakir oldılar tamam
Her kande var ise cihad-i İslâm
Muvaffak bi'l-hayır ola işleri

³ Metinde: Olur

Zabitan fi'l-cümle kılınç kuşanur
Niyamın uçları yere döşenür
Küffar-ı hakisar kanlar kuşanur
Dilerim kalmaya zürriyetleri

Mahsun kalblerimiz şad eyle mesrur
Nazır ol, bizleri eyleme mehcur
Livay-ı Mahmudı eyle gel mansur
Reddeyleme bu Kenzi-i kemteri.

<p>فقد اعصابك اوج منور بلك هزار دفعه اوليك امتحان بر فخر مان كوسو مضمون اغاني زبانه بيگماني سول ساغ و ساه كله ساي اولونجه من اولون حفظه سول از چوجه داي نور كسي وزرد سويشونه رفقه زستاني سول كوفت خنونه بابا ..</p>	<p>افندي حقدن عكسي روشن كورن پر كسار شون اولون اولون كورن افندم امر ايزون صفيه باش بوغ اولوي اول صرد بوغ خدا اول شهباز و بر صوبه كور زير دايه كور اول اول سرو ليكته سوزيه بوق بيم نشايه كترين مختصر بر بار بكار زستانه نصون عكسي</p>
<p>فصله اول كيم بنورم ناچار ديوم بوشهره عجب نكوار بري دهي صبريت نده بديگر كبر و كبت و بينه و بيگانه بودجه و شهرت بايه بر بيانه</p>	<p>بوفنا رنيا و خبره كورس وجود شهرت سيزه ابر كاس ديله دم اولدم و كبرم اچور اور صغ خنبر فدي سرسري كرم قن خنبر و بر بگاي جوان</p>

<p>كند بوقلمه وجود و زود كبت و انكس زود او بنه گاي بگامه و اولون بو باب كلتر وي عجب طه و بر بزاره جمل بو بده نور طله و بناني حصار چوكله اولوي بگامه استور صبا ايكي بولك اولون بوشهره پازار همان ظهور ايندي فر شو مابره اشارت الهدي بگامه اختيار نور سبب بو بگامه مستور كورن بو نكوبه نندا واقف اولور بر او ب تظهير شو بده بير يا درله دم و عاصيه اولدم اشك</p>	<p>چون خي سينا اولون بونيه پايه دستور اولوسه كيرم بو باين سيزه بنگه كلمه امله جويي اول اولون كور و بده امله كل كبر سبر ايله صقيه ايله حلك اهايم انيم اتك در صبا اچور و بر كبر دم كور دم ناگهان بزاره صبر ايلوب و كشم ندير ديوم كيم اوله لي بودجه منبر ايه كل ديكه بنه بر اولونه آر و بغيره بو بونون بيم نيزه اشتمم بو سوزي قلمم بو سا ناز نياز يله قلمم نمانه</p>
--	---

<p>عنايتنا صلتك مبدت رستگار وسلتك حتم ابد اولون بولك نكوار كوز چهره با بولون اولون اولون خيا نسيه سول اباي كوز اچور لطف احاسني ابر ندر انكار ميا نك هفت اقليم نك اولون سهر و مده دور ابر بول بول وزير ابر و زير كاسه و فالتك هر بر طهارت سحر ابر مودار مدركه كتر نيك بساني بدير دوشماتك نار مار اولون بول دوشانا</p>	<p>ر خاوتن موداي اولون بول بول هله بر كور صدم اولون نكوار نيزه ابر و دور بر با طهارت هرم منكر شاهيم سري كورسور دو جهانه فرخ بوزي كورسور ي حضور بر افندي سوزن نكوار كوشنده جانني كور مكه مشاها قلمم ابر موداي نيزه نكوار نيزه بولون صفيه رسم بياتك هر فرسك او صده و كل ندر هر كورن عجب اولون بول بول دوشانا</p>
<p>اما بكندرين قهر اولون سول سروك ايله ادي بو مبدتي سول الطاف</p>	<p>قلقا سول ابر موداي نيزه نكوار نيزه ابر و دور بر با طهارت هرم منكر شاهيم سري كورسور دو جهانه فرخ بوزي كورسور ي حضور بر افندي سوزن نكوار كوشنده جانني كور مكه مشاها قلمم ابر موداي نيزه نكوار نيزه بولون صفيه رسم بياتك هر فرسك او صده و كل ندر هر كورن عجب اولون بول بول دوشانا</p>

<p>سروك كوردي چكدي اندي اول زمان بيلد بر شهر ماف سول فونز عد و نيزه طفا و بوزن افندي بولنا و كور قان سول دوشماتك بوز مارن ناز سول بار صبر ايلوب و كشم ندير كفله لي ايله بوي امله افران كور آر بوز و جده نام شاه سول نقسه بهار بر طله و جفا طاش و بگر مودكله هر زمان سول دوغر و دور س صخره قله بو بده بر ساكده صار قله سول خلزي رجب پاشا و قله سول شهباز بر بوشهره كورسور سول</p>	<p>عبد ترجه پاشا سوز موداي نيزه غوغاشنه و وجود اول قوحت اولون امله بوزن پاشا لني قاندر و كور بوزن پاشا كور كور دو ندي اول زمان اركله كيم بكندي عبد ترجه پاشا پاشا سول اولون كوز ابر امله افران سول سوز ابر و دور بر با طهارت اما بونك سوي بيگه بر جفا هم صادقه رفقه اكره سول افندي او غربه جان فر قير بر او قاندا كسك نك نكوزم افندم ابا كسي اركله نكوزم دوشانا</p>
--	---

<p>کوردیم را قبیله کردی بود باصله چو لحار و غایت چو قد یوزینه مطاف دلبریه کز لوبت بازار نزدیکه لبرینه ابلس نظر قد بچی دلبر به کور بخوشاشدم خلو بی دلبر به پانته کجدم باز بچی دلبری آچور قالی بقال دلبرینه ابدیم بالی مکتب دلبر به در ملک استدم تلاک دلبر بچی صاصو استدم چو نه بی دلبر به ایدم باقدیم بتر زین دلبری صاصو قاشم فتیجانچی دلبر به ترور هر سینه جایج دلبرینک غزه نشتری</p>	<p>دو جوبی دلبری ایسی ایچاسه لیر لودرسر لری چمن از بیانه بر بر بیا دلبری ناز ایله کوز کولن دوکه اری دیزه قشانه شربی دلبر به شربنک ایچدم آدی چو عاقصی اولم دیوانه نقائنه دلبری چاقچور نالی باقز ایدیم قنطار ایله سیزانه خجانی دلبر به کور ملک استدم دیری باق بدر اولی ماه تابانه قزان دلبر لری زین ایدر قاشم دوکتش کاکلدر به بیاز کوزنه شکرچی دلبر به لب شکر خونیدر اول ظالم قصه ایدر جان</p>
---	--

<p>خوشا یور یوشلی حله به صند هر هوان او یار عینی چشک اقی ایله اولمشه حاله رسوا شارده آشوب قلفانده و کوشم کوردوم طانده اندوه اولدی ایزم عبد الزمته پاشا آند قیقام مشک کوریشی دکل دره و دنیا وزیر ایزم وزیر هر خانه اندوه کیم خانن ایچدی یوق اگاهنا عبد الزمته پاشا جمله باشد دکله شمردی بر بر وصف ایچم سایه سندن چوق و برنده ایدار حسب کندی ایچاری سحر ایا کیم ایچم سندن بیوی کای صفور</p>	<p>دووشلی ایچک قولاقی مهوریا محمود دیدیکیز بر چایقک اشک ایسی نلیدر خالص اول کولک آندری اول خالده کوردوم کوشدم رجب پاشا خانه سنه ییشدم شهر قلفانده بر خورش قیقام اعلا به اونا به ایچم اکرام نالی رسم ایچم قهرماندر نقد رسم ایچم درجه شایاندر یوندره حیانه دوت قوز اشدر آندک هر بیری هر کسرو اشدر اول عبد الزمته رسم پاشادر پیاو بالنیه بر قمشا در حقیقی پاشا این غنچه</p>
---	--

<p>میرمکش دلبری غایت لطفدر عظایر ای دلبری زین شرفدر سمرچی دلبری با یوق سمرچی مترف دلبرینه یوشا کوری دو جانچی دلبری ابد اری طبایک دلبری پک قبادی سک جی دلبری مسکله مستدر لقاب دلبرینه آل قویوم شانده دلبری خونین اولد ایزم قوه جی دلبری قنی ناز ایزم سرعنی حالده چو در هنر کسدر قویو دلبری سیم قدر ایچدر ایچم شهنشاه اولد ایزم بولام بر دیار اولد ایزم ایکی ظالم</p>	<p>یورغانچی دلبری ترور صغندر صوچی دلبرینه کورک پروانه یولچی دلبرینک اودر رهبری محبوب دوست تولنه بودر شانده یوبانی دلبری یوبار یوبایی خاکبایه ذر مو شکر آمانده چو قی دلبری حاله کوشدر نه کوزل یوبانمشه یوشیه قانه گاه نوا گاهی هر ایچم ایزم غایت اهل کیف اولد ایزم پازنده کیمی دلبری بخوری بر استدر اکلا در بر صبری محبوب حله شهری کوزل ایشا ایشا قشای ایچم شهنشاه اولد ایزم بولام بر دیار اولد ایزم ایکی ظالم</p>
---	---

<p>میرمکش دلبری غایت لطفدر عظایر ای دلبری زین شرفدر سمرچی دلبری با یوق سمرچی مترف دلبرینه یوشا کوری دو جانچی دلبری ابد اری طبایک دلبری پک قبادی سک جی دلبری مسکله مستدر لقاب دلبرینه آل قویوم شانده دلبری خونین اولد ایزم قوه جی دلبری قنی ناز ایزم سرعنی حالده چو در هنر کسدر قویو دلبری سیم قدر ایچدر ایچم شهنشاه اولد ایزم بولام بر دیار اولد ایزم ایکی ظالم</p>	<p>دووشلی ایچک قولاقی مهوریا محمود دیدیکیز بر چایقک اشک ایسی نلیدر خالص اول کولک آندری اول خالده کوردوم کوشدم رجب پاشا خانه سنه ییشدم شهر قلفانده بر خورش قیقام اعلا به اونا به ایچم اکرام نالی رسم ایچم قهرماندر نقد رسم ایچم درجه شایاندر یوندره حیانه دوت قوز اشدر آندک هر بیری هر کسرو اشدر اول عبد الزمته رسم پاشادر پیاو بالنیه بر قمشا در حقیقی پاشا این غنچه</p>
---	--

کم غازی بر مطلقا ار او غلوار و
 البره مرد کورش چشم کاشان
 نه سکنه بوز طوزی عینی اول
 صبا پاشا رتبه سر و سگمل
 هر وجهه در لهر خله بی بر
 فخریه دایم سیات ایلس
 بانوب کول اولشکرا الکتبر کر
 چاقول آدی بیک بر طفل اخواندر
 پیوسته سیرایت نه قهر عیانه
 علی بکدر دختر بیک ولدای
 مصطفی بیک عبد الرحمان اولدای
 محمد بیک ایله هم صبی بیک
 عم محمد کورسون بونیز کورون
 غیری بیک هزار بانها کنه

پندره قویا غده بکرمز بویبر
 به کوردم پندنی کزدم هر بانی
 اصل دوشمانی دینه قلندانی
 آتیم دیم بوشدر دوله بانمزلر
 عشاقک قیلر اوله بانمزلر
 بعضی جهل کوردمنی مار صانور
 زینان بجزیری اسند صنور
 خنده و زرد چشپ پنا بومرد
 قلند سوید بسم بولدم نامرد
 دوزیمی ککیر بویوی اکر هم
 تحقیق سویدم خلف دبیله هم
 کلا جانم فد عبد الرحمان
 سخی بوز بیلمر مع ایلمر خیزم

صب عشاقک عشقه جنک مراری
 چه حسابا کلز جو قدر فناری
 کجی بوی کوی در در بر لر
 اثن انصافنده دورد و فخر
 موزش بو بولنه خان زه او
 بنیمه بر سو بریا کاه او زیا
 نه یونی نه در بو قدر ظ
 چه احسان ایغزسا اولمزداسم
 داستان
 حار نه تان کور سیرج اصل
 حدیسی دین ایچون انندی اضمنا
 لیلله با سلی المدیک جودینه
 اتقا قلدا بد و حاجین دینه
 ایزه زن لعه برج هدایه
 تقوی با سینه خود د قیامه
 عشق نایم برت ایله مرد و

قلفا نه لند در ستر اولیا
 صافی انسانی میری میری
 سرن محمود سرن اصبا ها کدا
 رجب بابا ستر به بوله بانمزلر
 عبد الرحمان رسم پاشا نیک حاله
 صغیر کبی کز بر خزار صانور
 بانمکه هر بر ستر کولکله احفا
 کلور دی با بنه نیجه اهل دره
 آنک برجه رسم طونکی بر با
 بنیمه لفره سنه اصلا بیه لم
 بالانجه لعنت و نه راجبا
 باغنده بیلل نغمه فاشم
 بنم اول شاعری کنک لایقنا
 پان بی سدا

فزیدی دین بولد جان ایلمرد
 کلرمن نظری جهما نه حاشا
 اولدی حمد وزان سرون
 ایداره ایتمک سکر هر بار
 سادو سواری نونکی هر سری
 نکلون معلوسان مجلسی خابر
 رونده روزنه هدر او مورون
 دوله ایتمش اکان او مورین تسلیم
 جان با شیلر جو جهمان انزورن
 صول قو احاطه بر انسانی نادر
 نماینده صا حنده هر سر
 خمانز جوینه کلدر صبیته
 جهمان از سلال قدر ترا
 نغاه جهما نده ایزه کلام
 تیرد جان لوی بید اشتیاق
 ده رینین اوزره امسال
 جمله نومیانه معلور ما

